

slije izdvajanja podskupine modalnih glagola ostaje još uvijek podug popis infinitivnih glagola sličnih semantičkih značajki te je daljnja razdioba vrlo otežana. Vjerojatno je zbog toga Đorđević svoj popis hrvatskosrpskih modalitetnih glagola popratio ovom napomenom: „Sastavljena lista ne pretendira naravno na potpunost. Zacijelo je moguće pronaći i druge glagole sličnih ili istih značajki s navedenim modalitetnim glagolima” (str. 176–177). Stoga ne začuđuje što popis modalitetnih glagola P. Mrazović obuhvaća trideset glagola prema osamnaest Đorđevićevih i što se na oba popisa nalazi samo devet glagola!⁸

Premda upravo ovaj podatak sjenom pitanja prekriva svrhu ovog pokušaja da se, po uzoru na njemački, iz infinitivnih izdvoji i podskupina modalitetnih glagola i budi sumnju glede njegova konačnog rezultata, sumnji u pozitivan sud o knjizi „Glagolska fraza i valentnost glagola” nema mjesta jer je, nedvojbeno, višestranu koristan prinos kontrastivnom proučavanju valentnosti glagola u dvama jezicima.

S a ž e t a k

Marko Samardžija, Filozofski fakultet, Zagreb
UDK 801.56:808.62, stručni članak, primljen za tisak 14. travnja 1986.

Modal Verbs

In connection with M. Đorđević's book "Verbal Phrase and the Valence of the Verb" ("Verbalphrase und Verbavalenz") the author discusses the criteria for the division of infinitive verbs in contemporary Croatian standard language.

STRUČNO NAZIVLJE I TERMINOLOGIJA

Igor Čatić

U Jeziku broj 5 pretprošloga godišta tiskan je tekst M. Mihaljević pod nazivom Nazivlje i terminologija.

Duh osvrta potakao me da napišem nekoliko riječi. Naime, 30. siječnja 1977. Vjesnik je tiskao moj dopis Uredništvu pod naslovom „Jesu li naziv i termin zaista istoznačnice”. Povod tom dopisu bio je razgovor B. Finke s novinarom Vjesnika, gdje je B. Finka izjednačio naziv i termin. O izjednačavanju ta dva naziva u radovima B. Finke govori i M. Mihaljević.

U navedenom dopisu opisao sam svoja iskustva stečena tijekom rada na nazivlju s područja polimerstva. Sada osam godina kasnije iskustva su još bogatija jer sam u međuvremenu predvodio skupinu autora koja završava objavljivanje trojezičnog rječnika polimerstva.

⁸ P. Mrazović: n. dj., str. 145.

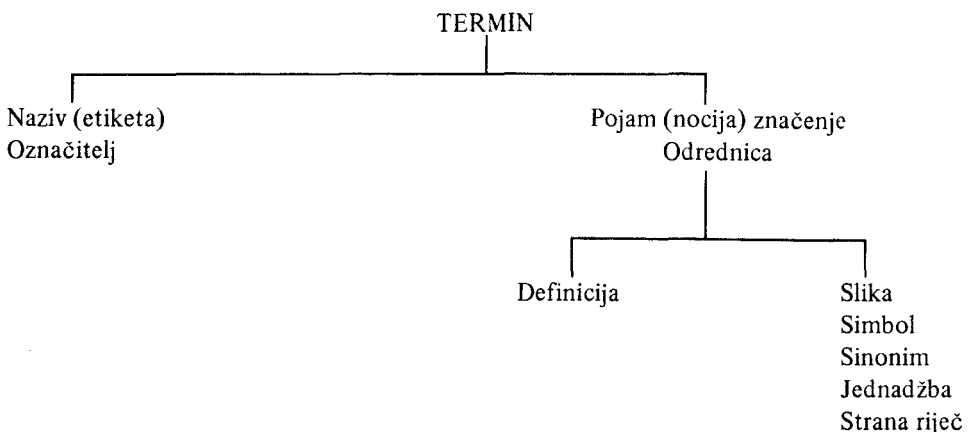
Ponovio bih zaključak iz dopisa: „Tehničarima je zapravo svejedno da li su termin (PRPOJ)¹ ili naziv (DRPOJ)² istoznačnice ili nisu ali njihov pristup je takav da razlikuju ono što postoji (pojam) od onoga kako se to zove (naziv) i kako je to opisano (definicija)... Ono što trebamo jeste kako ćemo stvarati tehničko nazivlje. Sve ostalo je manje važno. Taj odgovor čekamo i suviše dugo”.

Nažalost vrlo malo se od tada promijenilo i osim nekoliko članaka objavljenih u specijaliziranim tehničkim časopisima, još uvijek je teško govoriti o sustavno obrađenom pristupu kako stvarati tehničko nazivlje. Još uvijek nam se događa i prečesto da umjesto alata za glodanje, glodala, čitamo da se gloda glodačem, umjesto da je glodač u glodaonici pripremio glodalo za glodanje.

U citiranom dopisu, tekstem sam objasnio što podrazumijevam pod nazivom a što pod terminom. S obzirom na rubriku u kojoj je objavljen nije bilo moguće to prikazati shematski. Nadam se da će mi to biti u ovom slučaju moguće, jer moram kazati da definiciji nazivlja i terminologije koje nudi M. Mihaljević možda jesu dovoljno sveobuhvatne za neka područja, ali ne i za tehničku terminologiju.

Još 1967. na temelju serije članaka koju je objavio D. Brozović u Telegramu, izradio sam shemu termina. U potpisu pod tom slikom koja je objavljena jednom zgodom u jednom zborniku radova kojeg je izdalo Društvo plastičara i gumaraca 1983. napisao sam da je sačinjena na temelju stavova D. Brozovića, S. Babića i bračnog para Ivić. Termin je objašnjen na primjeru opisa pojave koja se zbiva ako epruvetu početne mjerne duljine 1. rastezno opteretimo. Doći će do povećanja početne mjerne duljine. Ta pojava nazvana je produljenje.

LINGVISTIČKA INTERPRETACIJA TERMINA

¹ PRPOJ = prvi pojam.

² DRPOJ = drugi pojam.

Primjer

Pojam: Pri djelovanju rasteznog opterećenja dolazi do promjene početnih izmjera epruvete

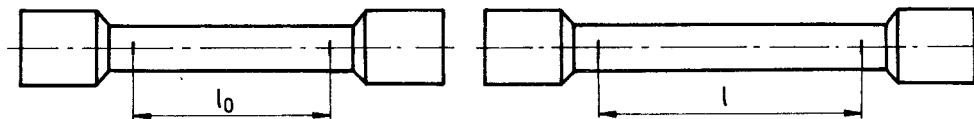
Definicija – razlika trenutne mjerne duljine i početne mjerne duljine

Simbol – Δl

Jednadžba – $\Delta l = l - l_0$

Sinonim – izduženje

Strana riječ: e. prolongation (elongation)	f. prolongement (allongement)
nj. Verlängerung	r. удлинение

Ono što je meni ostalo i do danas nejasno da li uz naziv pristaju i istoznačnice: etiketa i označitelj, odnosno za pojam: značenje, nocija i odrednica. Možda je to i manje važno.

Za tehničku terminologiju, a ona je samo posebno područje terminologije, od posebne su važnosti: definicija, slika, simbol i jednadžba, a potrebno je poznavati istoznačnice (sinonime) i strane riječi.

Točno je da nam nedostaje pouzdano nazivlje, ali znatno više nam nedostaje sve ostalo što čini termin.

U trenutku kada ponovno raspravljamo o nazivlju, ukazao bih na mogući rad na jedinstvenom opisivanju pojmova, a da nazivlje se stvara u duhu svih službenih jezika. Jedna skupina, pretežno visokoškolskih nastavnika održala je ove godine u SOUR-u „Borovo”, koja je jezično vrlo osjetljiva sredina, stručni sastanak o terminologiji jednog užeg područja polimerstva. Pristigli su sudionici iz Hrvatske, Slovenije i Srbije. Rasprava je bila vrlo stručna i vrlo uspješna. Zašto? Tijekom cjelokupnih priprema i za vrijeme sastanka težište je bilo na opisu pojmova. A nazivlje će svaka sredina kasnije stvoriti prema svojim potrebama i u duhu vlastitog jezika.

Valja zaključiti: Da li će na vrhu slike pisati „termin” ili nešto drugo, a umjesto naziva, označitelj ili ..., za tehničko nazivlje potpuno je svejedno. Ali je očito da PRPOJ (Prvi pojam) se mora razlikovati od DRPOJ (Drugi pojam). PRPOJ i DRPOJ nisu istoznačnice bez obzira kako se zvali.

M. Mihaljević razlaže zašto valja razlikovati PRPOJ (termin) i izvedenicu terminologija od DRPOJ-a, naziva i izvedenice nazivlja. Ali to čini nedovoljno sveobuhvatno.

Polazeći od ove razlike, rječnik na kojem radimo je rječnik nazivlja. Za terminološke rječnike valja uložiti znatno više napora i oni ne moraju biti istovremeno povezani s višejezičnim rječnicima nazivlja.

Nas koji radimo na stručnim rječnicima, prvenstveno nazivlja, pragmatički zanimaju pitanja kako doći do najboljih termina, što uključuje i sustavni pristup izradi nazivlja.

S a ž e t a k

Igor Čatić, Fakultet strojarstva i brodogradnje, Zagreb
UDK 801.3:001.4:808.62, stručni članak, primljen za tisak 26. svibnja 1986.

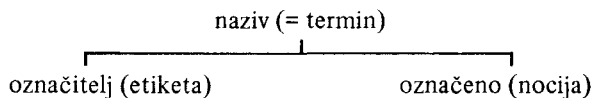
Terms stručno nazivlje *and* terminologija

The author considers the question whether the foreign term *termin* and the native term *naziv* are synonymous.

JOŠ O NAZIVU I TERMINU, NAZIVLJU I TERMINOLOGIJI

Milica Mihaljević

Analizirajući prilog dr. I. Čatića koji se osvrće na moj članak *Nazivlje i terminologija*, kao prvo moram istaknuti da se u suštini slažem sa svime što je u njegovu članku izneseno, te da je prividno neslaganje i ovdje uvjetovano samo terminološki neusklađenostima. Potpuno se slažem s time da je nužno razlikovati ono što dr. Čatić naziva PRPOJ i DRPOJ te da PRPOJ i DRPOJ nisu istoznačnice bez obzira kako se zvali. Primijenimo li terminološko nazivlje iz moga članka na shemu dr. Čatića dobit ćemo shemu:

Također se slažem s tvrdnjom da je potrebno raditi na jedinstvenom opisivanju pojmova te da je izgrađen pojmovni sustav (pojmovlje) preduvjet izgradnji pouzdanog nazivlja koje se stvara za iste pojmove (tj. za isti pojmovni sustav) na svakom od službenih jezika. Jedino nazivlje kako je određeno u mom članku nije samo sustav označitelja, tj. etiketa već sustav naziva (=termina) koji se upotrebljavaju u nekoj grani znanosti ili umjetnosti. Nazivlje uključuje pojmovlje dane znanosti za koje su utvrđeni odgovarajući označitelji (etikete). Zbog toga mislim da nije potrebno razlikovati rječnik nazivlja od terminološkog rječnika (ta dva naziva smatram istoznačnicima). Razlikuju se međutim prijevodni rječnici (rječnici koji navode prijevode na dva ili više jezika) od objasnidbenih rječnika koji uz naziv daju i njegovu odrednicu (definiciju, a ponekad i sliku ili primjer upotrebe).

Na kraju bih još željela upozoriti na čest nesporazum oko upotrebe sufiksa *-ač* u tvorbi naziva koji znače alat, naprave i sprave (u tekstu I. Čatića *glodač*). O tom je problemu pisao dr. Stjepan Babić u članku *Sufiksi -ač i -lo u tvorbi tehničkog nazivlja*¹ pa ću ja ovdje ponoviti zaključak iz njegova članka:

„Naime u tvorbi novih tehničkih naziva prevladalo je pravilo koje nema ni lingvističko ni puno terminološko opravdanje. Ono nije nigdje tako oštro formulirano kao što se oštro nastoji provoditi. Prema sadanjoj praksi glasilo bi ovako:

¹ Elektrotehničar, 5/1983., str. 159.